

עולה לנו בבריאות

זאב פלדמן

הכותב הוא מנהל נירוכירורגית ילדים בבית החולים שיבא וסגן יו"ר ההסתדרות הרפואית

יום פרסום החלטות ועדת סל התרופות הינו יום "גאולה" לרבים, ובזמנית עלול להיות יום של אבדן תקווה לאחרים, הזקוקים לתרופות שלא אושרו: האם יזכו חולי סרטן הריאה בתרופה שתצילם או האם יישאר כסף לתרופה לחולי ה-CF? האם תאושר הכנסת האבחון הגנטי למיני סרטן שונים, או אולי דווקא בדיקת הסקר לאבחון סרטן הריאה? או אולי בכלל יאושר מימון עלות האמבולנס המסיע חולים עם חשד לאירוע מוחי לבית החולים.

ברגע גורלי זה של כתיבת שורות אלה איני יודע אלו מבין כ-600 התרופות והטכנולוגיות, שעלותן כ-3 מיליארדי שקלים, שהיו מועמדות השנה להיכלל בסל התרופות, יונגשו לאזרחי ישראל ועל מי מהן, טובות וחשובות ככל שיהיו, ירד הגרזן התקציבי. 434 מיליוני השקלים שהוקצו השנה להרחבת סל התרופות והטכנולוגיות מחייבות הכרעות אכזריות.

גם עיקרון הצדק החלוקתי עליו מבוססת עבודת הוועדה, והקריטריונים הברורים לכאורה העומדים לנגד עיני חבריה — כדוגמת העדפת תרופות מצילות חיים על פני כאלה המאריכות אותם בלבד, תרופות המונעות מחלות על פני תרופות המשפרות איכות חיים, הנגשת טיפולים רפואיים לרבים ככל האפשר על פני תרופות יקרות למעטים — אינם מספיקים, שכן בסוף צריך לקבל הכרעות קשות. הדילמה קורעת הלב שבין השקעה בתרופות שיתנו מענה לרבים לבין שימוש בכסף כדי להציל מעטים החולים במחלות נדירות, תלויה ועומדת, ואיני מקנא בחברי ועדת הסל שצריכים להכריע.

גם לנו, המשתייכים לחילות הרפואה, המסתערים יום יום על כל סדק של תקווה להארכת חיים, למניעת סיבוכים ולשיפור איכות חייהם של מטופלינו, ברור שנדרשות זוויות ראייה ומערכות שיקולים נוספות על אלה שלנו. לכן גם מורכבת ועדת הסל לא רק מרופאים שתפקידם לבחון בעיניים ביקורתיות, תוך שימוש בכלים מדעיים, את יעילות התרופות והטכנולוגיות המוצעות, כדי למנוע הכנסת תרופות מבטיחות שיעילותן טרם הוכחה במלואה, אלא גם מאנשי דת, משפט, אתיקה, ונציגי ציבור אחרים, שתפקידם לבחון את הערך החברתי והמוסרי של השקעה בתרופה אחת על פני רעותה.

אולם בעצם, הסוגייה האתית המרכזית, וההכרעה מי לחיים ומי למוות, אינה של חברי ועדת הסל, אלא של אלה הקובעים כמה כסף יוקצה להרחבת סל שירותי הבריאות לו זכאים אזרחי ישראל — כי הרי כל המציל נפש אחת כאילו הציל עולם ומלואו.

ביום הרה גורל זה עבור רבים, צריך לזכור — ואין לזלזל במאות מיליוני השקלים שהוקצו היום להרחבת סל התרופות — שההקצאה הלאומית לבריאות בישראל הינה מהנמוכות בעולם. דרוש תכנון לאומי ארוך טווח וריאלי לתקצוב שירותי הבריאות במדינה כדי למנוע את מסע התחנונים השנתי של החולים הזקוקים לתרופות, ואת המציאות המבזה ומסכנת החיים של תורים במיון, אשפוז במסדרונות והסכנות הכרוכות בהם.